ПОЈЕДИНИ БРОЈ 1 КРУНА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. Претплата је 240 К на год., 120 К на пола годину, а 60 К на четврт год. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац друштво „Рад“.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи се шаљу на уредништво „Заставе“: Нови Сад, Ђурчијска ул. 10., а претплата на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Ђурчијска улица бр. 16. Рукописи се не враћају.

Издавалац друштво „Рад“.

Број 265. Нови Сад, у четвртак, 25. новембра 1920. Година LI.

Прибићевићева — „посланица“.

I.

Кад се оно пред слом Аустромаџарије тада још обесни против Србије и Српства Тиса Пиштв вратио са својег *министарског* пута по бившој Троједници, где су га посред Загреба водали, кадили и уздизали њему верно предани чауши Прибићевић и братија му из хрватско-српске коалиције, издао је у Загребу и после из Пеште свима тим својим скутоношама најтоплију захвалност на усрдном дочеку, и велико признање за њихово делотворно посведочено братство са Маџарима и верност њихову према Маџарској и династији Хабзбурговаца...

Српском народу је тада са свега тога душа задрхтала, срце хтело препући, а ум запламтео болом и срџбом; али спутани синџирима силеџијскима, изложени голих руку обести крвника српских, не остаде њему и нама ништа друго до уздање у правду Бога свемогућега и ону народну: трпен — спасен...

Веран и доследан своме узору Тиси, и Прибићевић је иза повратка са своје личне кортешаџије по Лици објавио некакво посебно „Писмо“, у којем онако по Карелски шаље „најсрдачнију“ захвалу на „великим исказима љубави према — *мојој личности*, љубави дакако, са стране оних типова, које је Он онуда оставио и потурао, пре као министар полиције а сада мин. просвете, те разноврсних услужника, телала и потркуша прослављених демократских извозничарских, шверцерских и других — народних пљачкаша и дерикожа...

Дакле, испред свију и свега иде Прибићевићу — „*моја* личност“! Одиста, грдна штета што то своје „Писмо“ није отпочео са: *Ми*, по милости *нашке* Југовине и по вољи свих извозничара, конфидената и сродних душица пропале монархије *Светозар сваштамогући* свима тим *Нашим* вернима *Наш* — милостиви *наклон*, и т. д., и т. д. То би било у пуном складу са духом оне баш демократске несујете и неуображености, скромност и да не помињемо, којима предише цело то — писмо!

Иако се обзиром на тај фамозни зар владарски дочек морало узети, да је Његова министарска Милост имала прилика реченим својим вернима изнети и срце и душу, и да су ови већ пре тога и Њега и суштаство Његово носили у својим грудима, изненађује тим јаче *то*, да је Он крај свега тога ипак нашао за потребно, да и њих, и „демократе“ и себе самога тим писмом поново — мало *осоли*, и *окади*...

У ту сврху истиче, како су демократски Југовинци својом множином унакрст државе притисли све, и да они траже да — „једна влада, једна Народна Скупштина и *широке* самоуправне *области*“ буду темељ за „потпуно *државно* јединство“. Што он ту не спомиње и једну народну династију *Карађорђевића*, није то без двојбе отуд, што би са истицања ове, оно Његово скромно велико „Ја“ испало сићушно! Није то тако учинио зацело ни због тога, што је тиме зар онако испод жита хтео жмирнути на оне струје, све до бољшевика, којима је династија „лук и вода“! Све се то у њега десило, верујте, баш сасвим — у незнању, исто као што је ту, дакако сасвим случајно заборавио истаћи оно Његово југовинско *народно јединство*, а не што то Њега и њих жуљи и жеже, кад код треба због тога стати очи на очи — Србима!

У горњем истакао је југовински министар као суштину програма своје братије — језгро програма радикала Пашићевих, језгро, за које су радикали у Србији војевали и које су они онде и остварили у општини, срезу и округу, кад је Прибићевић градио — нуле по песку! Радикали су решени то језгро завести, усавршити и обезбедити и у новој држави, за све њој верно предане грађане. То је све плод оног устава Србије, који су радикали уз преголеме жртве и у самој крви својој извојевали не само без, него и против садашњих југовинских ортака истога Прибићевића.

Ипак све ово том министру не смета да клевета радикале како они државу уставом хоће да „цепају на *осам* од државног средишта *независних аутономних покрајина!*“ А у истом писму одмах каже и то, како би исти радикали истим уставом створили од државна средишта „прилично независне *самоуправне области!*“ По њему, дакле, радикали хоће у исти мах и сасма независне аутономне покрајине, праве државе у држави, и само прилично независне самоуправне области! Зар један жалосни југовински министар не схвата разлику између сасма независне аутономне прокрајине, и државе у држави, и тек само прилично независне самоуправне области?!

И док Прибићевић пред Србима у Лици клевета радикале, да хоће нову државу да цепају у осам, час, по њему, сасма независних аутономних покрајина, час опет тек само прилично независних самоуправних области, дотле његов југовински садруг Драшковић пред Хрвати у суседну Загребу истиче, да су у влади државној *сви* од реда, дакле и Прибићевић за сувереност народа и један парламенат, али исто тако *сви* и за начело — *широких обласних управа*, према томе „како се погодимо и како један другоме уступи.“ Јер ако би држава те области лишила самоуправе, она би „довела у опасност не само области, него и саму себе.“ Зато је он за „*што шири* делокруг обласних управа.“

Како ту сад изгледа Прибићевић као министар, политик и државник, а тек као родољуб и патријота, још кад се узме у обзир да је у савезу са горњом клеветом киван на радикале, што они дижу и снаже Србију и Српство, и да чак „шире мисао Велике Србије?“ Ако ту Драшковић свога југовинског колегу Прибићевића није разголитио и жива сахранио и за народ и за државу, морало би се узети, да је ту у њих по среди извесна подела улога, по оној швапској: одвојено ићи а слошке туђи. Онда је Прибићевић клеветањем радикала као разорача државе хтео Србе у Лици да задобије, а повиком са Великом Србијом смерао је тамошње Хрвате одбити од радикала. Драшковић је опет Хрватима у Загребу хтео доказати, да су и радикали за њихову Југовину, и да су његови ортаци мимо то готови, да се гледе што ширих обласних управа погађају са истим Хрватима, у одвећ провидној намери, да ове себи привуку, или барем одвоје од радикала!... Ту бисмо онда заиста морали рећи: сачувај Господе, твоју Србију и твоје Српство за даље и од таквих министара!

По урођеној му скромности и несујети хтео би Прибићевић из тог по њега неутешног положаја себе да извуче тиме, како је Он, кад је оно злогласни Раух гонио и хапсио Србе, љуто патио због тога, што је у Акуртијевој оптужби против Срба „скоро на свакој страни истицано моје име!“ Каква мученичка Голгота за њега, који онда — није био у затвору! Том је мучeништву равно само оно, кад је он, док су други Срби капали по разним „лагерима,“ сред Пеште боравио уз колено — србождера Тисе!

Шта треба да знамо за избор посланика.

— Укратко из Изборног Закона. —

Код сваког бирачког места има *бирачки одбор*. У њему је изаслати изборни председник, један општински одборник и по један представник сваке кандидатске листе.

Уочи дана избора у 3 сата по подне састаће се бирачки одбор у соби где ће бити избор, примиће кутије, куглице, бирачки списак, књигу за упис гласача, књигу за записник, кандидатске листе, општински печат и друго што треба. Прегледаће све, кутије са 3 кључа закључати и запечатити. Један кључ узеће председник, други општински одборник, а трећи представник листе, чија је кутија. На сваку кутију споља прилепиће кандидатску листу.

На дан избора у 7 сати изјутра прегледаће бирачки одбор опет све, је ли у реду. Отпечатиће кутије. За цело време гласања од 7 сати ујутру непрекидно до 6 сати увече морају бити за бирачким столом *најмање два* члана бирачког одбора.

У собу где се гласа, пуштаће се гласачи редом по један, или *највише пет* одједанпут.

Сваки бирач каже гласно своје *име, презиме и занимање*, а у местима, где има више гласачких места и стан свој. На туђе име не сме нико гласати. Ако се сумња, је ли то тај бирач, који се пријавио, решиће бирачки одбор већином гласова, хоће ли га пустити да гласа.

Председник или други који члан одбора рећи ће сваком бирачу, чије је странке која кутија. Осим тога, *сваки чувар кутије* (представник листе) *има права казати бирачу којој странци која кутија припада.*

Бирач добива куглицу у десну руку и затвори је и тако *затворену руку завлачи у све кутије*, а куглицу спусти у своју, радикалну кутију (у Новом Саду биће последња, *четврта* кутија радикална). Кад из последње кутије извуче руку, отвара празну руку и тако доказује да је гласао.

Чим је гласао, дужан је отићи из зграде и дворишта, где је гласао. У 6 сати увече затвара се двориште и зграда.

За све време гласања *води се записник* о свему, што се буде десило и што ма који члан бирачког одбора буде нашао за вредно, да се забележи.

Точење или давање ма на какав начин алкохолних пића забрањено је на дан избора, на дан пре избора и на дан после избора.

Избори су на прагу, сваки нека пази за кога ће гласати.

Пораз демократа.

Још само неколико дана растаља нас од избора. Извештаји који нам стижу са свију страна уверавају нас, да ће радикална странка однети сјајну победу из ове изборне борбе. Народ наш, који је толико већ претурио преко своје главе и који има богато политичко искуство, показаће и овога пута да уме зрело и мудро да пресуди, коме ће поклонити своје поверење и коме ће поверити вођство и судбину своје државе.

Наши политички противници демократе и социјалисте искористили су прилике после преврата и ослобођења, те су се наметнули за неке политичке вође и тако се дочепали власти и државне управе. Но за ове две године наш се народ довољно могао уверити, да је нашим противницима главно било да се докопају власти и да задовоље своје партијске и личне интересе, а не да уреде и унапреде ову земљу и државу. Ми искрено признајемо, да ни у другим државама не тече мед и млеко, да ни тамо нису много боље и срећније прилике. Али толико политичке незрелости, толико несавесности, толико политичког штреберства и разврата нигде нема као код наших политичких противника. О њиховој краткотрајној влади и о неуспесима и политичким недељима те демократско-социјалистичке владе могла би се читава књига исписати. Да није дошао г. Стојан М. Протић са својом владом, ко зна докле би нашу државу још довеле демократе и социјалисте са својим извозницама, шверцерима, насилном и подмитљивом управом и другим својим политичким радом.

Нама је у неку руку и право што се овако десило, јер у свакој несрећи има и среће. Наш народ је упознао наше политичке противнике и њихов рад, те ће их према томе и достојно наградити тако, да им више никад неће пасти на ум, да државу сматрају

за своју прћију и краву музару. Бадава су демократе и социјалисте писали по својим новинама (које издржавају из партијске касе и са извозницама стеченим новцем), да је народ уз њих; бадава су стално разносили гласове да раликална странка слаби: све је то лаж и кортешко средство, којим су хтели да доведу у забуну наше људе и наш народ. Сада пред изборе могли су се наши противници свугде у свима нашим крајевима, у сваком нашем селу уверити, да је радикална странка јака, јер је народ уз њу, за њен програм и њен рад.

Ено у Босни Херцеговини, Далмацији, Црној Гори и другим покрајинама, све што је национално свесно и чврсто, све се то купи у радикалну странку. У Хрватској и Славонији Пашића, Протића и друге радикалне прваке наш народ дочекује и слуша уз велико одушевљење и листом напушта политичке превртљивце и шићарџије, бивше „српске“ самосталце а сада „југословенске“ демократе. Па и у самом белом Загребу, у Хрватскоме средишту, Пашић триумфално разавија радикални барјак. А наша Војводина као и Србија оне ће и овом приликом показати, да оне нису погодно земљиште за којекакве политичке шарлатане, политичке шегрте и штребере, и анационалне „величине“.

Никакве лажи, обећања и насиља, никаква обмањивања, опсењивања и измотавања ништа неће помоћи нашим политичким противницима, демократама, социјалистама и ни комунистама (који хоће да разоре ову државу), да добију народно поверење а демократе, та уображена и грамзива господа, они ће најјаче осетити народни суд, јер они ће на изборима претрпети ужасан пораз, тако да ће ови избори управо бити пораз демократа. **Р.**

Нови Сад, 23. новембра 1920.

— **Др. Мичатек и др. Јан Петриковић.** Новосадски адвокат, Словак др. Људевит *Мичатек,* није могао да кандидује у новосадском изборном округу, јер га ни сами Словаци, особито Петровчани, неће. Услед тога је овај велики непријатељ радикала отишао у ковачички срез (у Банату), да тамо кандидује. А у новосадски округ је дошао ковачички адвокат др. Јан *Петриковић,* да овде заваћа Словаке. Али неће ни овај добити гласа ниједног свесног Словака.

Чудимо се и кисачком словачком учитељу Влади *Мичатку,* који је пре неколико месеци молио места у „Застави“, да жигоше једног српског попа демократу, а данас најгадније грди радикале и словачког радикала кандидата, честитог ратара Мишу Колара, а ратаре назива магарцима, простацима и глупацима.

— **Преокрет на боље у Хрватској.** У хрватској сељачкој странци опажа се преокрет. На скупштинама одржаним у Вел. Горици, у Туропољу, у Госпићу у Лици говорници блиски Радићу давали су помирљиве изјаве. Тако је др. Рудолф Хорват у В. Горици нагласио, да Хрвати, Срби и Словенци имају једну државу са династијом Карађорђевића, којој треба одавати поштовање. Иако је сељачка пучка странка републиканска, није данас време за реализовање програматичког идеала из спољних и унутрашњих политичких разлога у нашој држави. Проведење страначког програма гледе републике ваља одложити за доцнија времена парламентарним путем. Зато ће изабрани заступници хрв. сељачке странке ићи на Конституанту у Београд и у њој суделовати својим радом.

За 4. децембра биће сазвана управа сељачке странке у Загребу, која ће сачинити програм за рад у Конституанти и дати директиву посланицима.

— **Комунисте штампају плакате и летаке.** То исто раде и социјалисте. Ми немамо толико новаца. Сад траже и грађане, буржоазију да за њих гласају. Социјалисте траже, да се имања од капиталиста одузму, а траже, да капиталисте све терете плаћају? Откуд, кад им се узме што имају? Комунисте су сад паметније. Траже, да се сви терети разрежу према капиталу на богаташе. На то пристајемо. Али где вам је онда комунизам? Зар попуштате? Да, да, то је пред изборе! Могли би им ово опростити, да нису истакли свој циљ: Совјетска Југославија. А то значи: крв, рушење, комуна имања и жена и нерад.

Акција Мађара и буњевачко-шокачке странке пред изборе.

Жалосно је, али је тако, да смо ми дотле дотерали, да у нашој држави, страни против државнички елементи, раде са пуном паром, негде јавно, негде тајно, нарочито сада пред изборе за Конституанту, у привидној форми за комунистичку идеју, а у самој битној ствари, за отцепљење свих ових крајева поново Мађарској. На сваком се кораку можемо уверити о овој опасној појави, која изазива немирноћу свега грађанства у овим новим деловима, који су припојени овој држави и којој се може стати на пут само тако, ако се употребе најстрожије мере, и ако се уклоне са свих административних позиција Мађари, мада су и заклетву положили из разлога, што је то само смишљена завеса, иза које они и надаље сневају о повампирењу Мађарске, за које њихове снове имамо неброј конкретних случајева.

Највећа кривица пада и главни извор су државни чиновници. Пребројмо све административне чиновнике, па ћемо се уверити о страшној слици, да су скоро $^2/_3$ административ. чиновника у нашој држави Мађари, па који не знају, нити хоће да знају званичног језика, добијају и така поверљива наређења од државних органа, у сврху јачања Српства и наше будућности, која наређења, природно, ти људи не само да не извршују те дужности колико морају, него увек нађу начина изговора, не извршењу тих националних питања, у што, наравно, ми дечји верујемо. Не виде оно што треба да виде, а виде оно, што не треба да виде. За доказ овоме ево опет примера. У Станишићу, без одобрења среског начелника, у по бела дана добошар позива грађане на комунистички збор, јавно, а бележник, Мађар, о томе не зна, или није хтео да зна. Одавде комунистички вођа, неки Варга, триумфално одлази у Немешмилетић, али овде одржава збор тајно у неком забитном мађарском крају, и када му се брзо ушло у траг, већ је очистио чуства.

Овај је комунистички изданак брзо сасечен, чему се има приписати у заслугу, енергичним брзим мерама Миливоја Петровића срес. начелника сомборског, од којега се и надаље очекује велика будност према такима, као и другој политичкој опасности, коју носи у клици нова политичка странка буњевачко-шокачка.

Буњевачко-шокачка странка, друга опасност, упела се из петиних жила, повела акцију на најширој основи, врбујући у свој табор у једнаком обиму и Мађаре, о чијој тенденцији довољно је само истаћи, да желе своју аутономију, па смо све казали. Ми и према овој странци, као и према другим важностима, које засецају у приватан и политички наш живот, а потичу од против државних елемената, остајемо равнодушни; ни изблизу не приписујемо ону важност и последице, које могу да наступе том нашом немарношћу.

О каквој поверљивости може бити говора од стране наших грађанских власти и војничких према оним Мађарима бележницима и другим чиновницима, који не знају, нити хоће да знају нашег језика, и који носе на срцу никад незалечену рану за губитком Мађарске? Докле ћемо ми то све мирним оком гледати? Нама је и то свеједно, што је наша држава пуна мађарских листова, са пуним непријатељским садржајем, уместо да се исти сместа забране. Људи у државној управи ово морају једним потезом пера спречити.

Ако се овоме брзо лека не нађе, будимо спремни на разна изненађења, и знајмо да смо то својом небригом учинили. Sapienti sat! 2×2=4.

Демократе су изгубили компас.

Демократе у Војводини изгубили су компас. Они у својој срдитој немоћи већ незнају шта говоре. По демократе је један од најнесретнијих кандидата главом сам Министар Вера г. Павле Маринковић. Народ бежи од њега стрмоглав чим чује да је био способан да проводацише покојном краљу Александру једну изгубљену женскињу и да је грубо увредио нашег честитог Краља Петра. Војводина ће такав шамар опалити Кловну Пајици да ће га јаче заболети него да га млатну са познатом колевком по њушци. Тај *„господин“* дере се на све стране да ће одузети земљу, која је људима подељена, ако не гласују за њега. Он води бригу само за себе, јер је носилац листе, а демократе није споменуо ни на једном збору. У Сивцу су га стално питали којој странци припада, но он не рече. У Кули је изгубио памет, чак и оно мало што има, те је претио и батинама. Тако је добровољцу Васи Дамњановићу из Куле на самом збору претио да ће му оцепити 25 батина само зато, што му је добровољац довикнуо да демократе само обећавају и да не држе реч. А кад му се добровољац насмејао у очи и када се испрсио са речима: Не губите из вида да сам ја добровољац и да ми нико неће оцепити 25 батина, а најмање Ви који сте се у Букурешту шетали када сам се ја борио, — господину Маринковићу се спустило јунаштво у тур и одмах је завршио говор и збор, јер су се сви добровољци почели комешати. Кажу да је само процедио кроз зубе: Ко га је научио да тако лаје?!

Изборно и организационо кретање радикалне странке.

Кандидатска листа

Народне Радикалне странке за изборни округ жупаније *Вировитичке* за изборе народних посланика за уставотворну скупштину на дан 28. новембра 1920. г.

I. кандидати према чл. 13. изборног закона: 1. *др. Јован Коцкар,* адвокат у Осеку. 2. *Илија Докић,* сељак из Мединаца. 3. *Лазар Канурић,* сељак из Вел. Набрђа. 4. *Младен Тубић,* сељак из Тења. 5. *Петар Станисављевић,* сељак из Бара. 6. *Стево Војновић,* сељак из Борове. 7. *Сава Кавгић,* сељак из Слатине.

II. Кандидати према чл. 14. изборног закона: 8. *др. Момчило К. Ивковић,* лекар у Београду, његов заменик: *Коста Стојачић,* проф. сомборске препаранд. из Даља. 9. *Светозар Буздумовић,* парох из Гор. Буковице, његов заменик: *Јоца Николић,* парох из Осека.

— **Кандидатска листа** за изборни округ *Травнички* за изборе Народних посланика за Уставотворну Скупштину на дан 28. новембра 1920. год.

I. Кандидати према члану 13. изборног закона: 1. *др. Милан Пећанац,* генерални конзул у пенз. из Београда. 2. *Вељко Гргуревић,* свештеник казнионе у Зеници. 3. *Митар Лалић,* тежак из Доњих Рујана (Ливно). 4. *Ристо Крстановић,* трговац из Гламоча. 5. *Стојан Дувњак-Јањкић,* тежак из Купреса (Бугојно). 6. *Стојан Јефић,* тежак из Осојнице (Зеница). 7. *Лука Радић,* тежак из Герзова (Варцар-Вакуф).

II. Кандидати према члану 14. изборног закона: 8. *др. Саво Вукановић,* поглаварствени надсаветник у Сарајеву. Његов заменик: *др. Душан Петровић,* судски саветник у Сарајеву. 9. *Јово Д. Николиновић,* адвокат из Сарајева. Његов заменик: *Михајло Галогажа,* судија из Бихаћа.

Састанак у Гложану.

Гложан, 23. нов. 1920.

Данас је био састанак наших људи у Гложану. На састанку се повео разговор о програму радикалне странке. Браћа Словаци су видели на кандидатској листи радикалне странке и име Словака Мише Колара из Гложана. Директор М. Вилић је протумачио свету, шта је радикална странка шта та странка хоће да учини за човека, за хлеб наше сиротиње за народности, инвалиде, удовице, сирочад и т. д. Свет је слушао и одобравао. После свршеног састанка, одржали су демократи збор. На збору су приметили, демократским зборлијама, да је радикалан програм прави народни. Говорник из Н. Сада др. Мичатек није имао куд, него одати признање радикалном програму. На примедбу једног Словака: Кад имамо Пашића имаћемо и хлеба, немамо ли Пашића нећемо имати ни хлеба, одали су сви гесло: гласати на радикале.

Кандидатске листе новосадског изборног округа.

Има их свега *четири.* Прва је социјалистичка црвена, друга комунистичка још црвенија, трећа демократска жута, а четврта, последња по реду чиста бела, светла радикалска. На сваком гласачком месту биће све четири. Ми нећемо отварати и затварати песницу, него ћемо је грчевито стиснути према социјалистама, комунистима и демократама, а отворићемо је у четвртој кутији радикалској. Живели радикали!

Изборно кретање.

— Из хрват. жупанија долазе вести о терору, који изваћају браћа Прибићевићи. Тако се Милан Прибичевић пуковник у миру истиче као нека власт добровољаца и ове људе упућује и на таква дела, која најмање приличе херојима. Тако је удесио, да у Плашком инсултирају др. Грбу уредника радик. „Народног Дјела“ што излази у Загребу, кад је дошао у изборном послу. Кад је Светозар Прибичевић био у Плашком похвалио је ово дело. — А како је јаукнуо, што га Сентомашани само не дочекаше. А шта би рекао: да му је пасирало као Грби у Плашком. Ко буру сеје, буру и жање.

Како се зачео и света угледао последњи социјалистички летак.

Ономад касно увече, хтедох говорити на телефону. Госпођица на пошти дала ми је случајно „рђаву“ везу и скопчала ме је са уредништвом „Слободе“. Они из уредништва „Слободе“, међутим, имали су откопчан телефон те се нису ни одазвали на моје звоњење. Док сам ја чекао одзив на своје звоњење зачујем лепо и јасно грају „Чујмо!“ „Живио!“

На моје највеће изненађење познадох крештави глас Павла Татића и умилно гукање језуите В. Стајића. Сваки се глас лепо чуо. Ту су били између остали и српски Кауцки-др. Секулић и Ћата, Богдановић, Нешић, друг Гавра и неколико другарица. Прво је реферисао вођа П. Татић о својим страданијама и доживљајима за време агитације. Плачевним гласом је изјавио, да он више неће бити магарац, да иде да агитује, јер је српска маса „глупа“ и неће да слуша — тамо њихове — социјалне принципе и програме. Он се, кукавац, већ разболео од страха и одушевљеног скидања са говорничких трибина и својског испраћања из појединих општина из којих је морао у „лауфшриту“ да оде, само да може својим друговима што пре јавити радосну вест, како социјалистичке акције брзо скачу.

На то га је Ћата прекинуо и препоручио му литру кувана вина, јер, вели, то је универзалан лек за све. Он је, као што вели, недавно кад се вратио из Ковиља добио, од једа праву срдобољу, па није престао пити вруће вино док се није излечио. Шта више дошао је до уверења да и најбоље чланке напише онда, када смаже неколико литрица кувана вина.

Брат Гавра се на то морао јако нељутити, јер му је нешто ружно рекао тако да је Ћата на то умукао. Већало се том приликом надугачко и нашироко, док најпосле није узео реч друг В. Стајић, који је изнео конкретан предлог.

Он је то отприлике овако образложио:

— Избори су на прагу. Ми не смемо рескирати ни једног друга, да се разболи па да на дан избора не може гласати. И онако нас је мало, па како ћемо изаћи пред очи другу министру — Кораћу, ако не узимамо ни толико куглица, колико нас кандидата има?

Зато ја предлажем да штампамо летаке.

— Тако је! Тако је — чуло се као у кору.

— Ја сам то пробао много пута. То је много лакше, него на збору говорити. На збору чим слажеш одмах те приклопе. —

— И поклопе — додаде, као кроз плач, друг П. Татић.

— Ја сам стари мајстор у извртању и подваљивању — продужи друг В. Стајић. Ја ћу написати таки летак, да ће те сви зинути од чуда.

Изгрдићу све, маси ћу подвалити и обећати, ако ће те, и тичја млека. То нас бар ништа не кошта.

Прво ћу обећати, да ћемо све одузети од газда и дати сиротињи. Даћемо сиротињи и земље и радила и алате и семе и стоку, па чак и то, да ће газде морати бесплатно кулучити сиротињи а њихове жене и ћери мораће сиротињи лебац месити и кошуље прати.

Друго, обећаћу, да сиротиња нема да плаћа ником ништа, ни Богу ни држави, све то морају газде и богаташи плаћати. Све новчане заводе ћемо одузети и дати сиротињи. Сваком раднику, сиромашном занатлији и надничару обећаћемо пензију. Обећаћемо, да пролетери не морају радити, него ће рад бити обавезан само за газде и богаташе.

Треће. Сваки пролетер ће имати слободни подвоз на железницама, лађама и трамвајима. Све ћемо аутомобиле конфисковати и ставити сиротињи на располагање, јер —

Ту га је прекинуо друг Секулић велећи, да се о овом питању треба посаветовати са другом Корићом, с обзиром на то, да је он као велики „љубитељ“ аутомобила најпозванији да у том питању изрече своје мишљење.

— Па онда купатила — настави друг Васа Стајић, све ћемо ми то одузети и дати пролетерима.

— Нарочито Липик — додаде са одушевљењем, друг Павле Татић. То би био прави рај за нас књижевнике и уреднике —

Добро, добро — прекидоше га неколико другова. Немој бити циган. Чим ти се спомене тепсија, а теби одмах цури чорба на уста и мљацкаш језиком као да већ жваћеш гужвару.

— Ја мислим — настави Ђата, да би право било, да и то закључимо, да и обећамо, да ће сваки наш присталица добити бесплатно пиће.

— И свирца бесплатно — прекиде га друг Павле Татић. — Ја уживам у музици. Моја песничка душа . . . ја — како да кажем — волим музику, а нарочито гајдаша и хармонику.

— Пардон браћо и другови — узе реч Марко Нешић. — Музика је уметност и ја као, касти, један уметник не могу дозволити, да се уметност профанише. Од куд долазим ја, као један уметник да свирам бадава? Ко хоће да ужива у уметности нека плати, па био газда био сиромах.

На ове речи настаде мучан тајац, који сам познао по дугој немој паузи и усиљеном накашљавању.

Најпосле први се прибрао друг В. Стајић, који је узео реч и овако стаде беседити.

— Господо и другови, ми ћемо у место музике, рећи народу да ће добити бесплатно лекарску помоћ. Држим, да се због тога неће срдити наш друг др. Сима Алексић, а други нас се не тичу, јер су сви остали буржији.

У осталом немојте сметнути с ума, да су сва ова наша обећања привремена и важиће до избора. После избора ћемо измислити нове бургије. Главно је да треба маси подвалити.

У том се зачу један женски глас.

Нека другарица је одлучно тражила, да другови воде рачуна и о „кину“, јер се у кину најбоље утуче време и најбоље забавља. Само пре тога треба ићи за тим да сироте пролетерке добију бесплатно тоалете, као што су им другови толико пута обећали.

Одмах за тим узе реч једна друга другарица, која је огорчено говорила против ропског стања женскиња, — јер жене, вели морају да раде у кући најгрубље послове — да чисте, да перу, шију, спремају и т. д.

Она је читала, да је нека Американка набавила себи мајмуна, који је обављао све кућевне послове. Зато она предлаже, да управа социјалне странке настоји, да се и за нашу Југославију набави толико мајмуна, да ни једна жена не мора више обављати послове, које је до данас обављала. Тек онда ће се жена изједначити са мушкарцима.

На ово је настала велика галама и жагор.

Могао сам само разумети речи друга В. Стајића, који је викао — ја волим мајмуне . . . ја . . . толико радим и просвећујем — — — ја — ја — — уверен сам — — — ја ћу — — — и мајмуне просветити.

У истом моменту гђца с поште прекинула је везу.

Сутра дан сам читао штампане летаке са овим натписом:

За кога ћеш гласати 28. новембра?
За социјалне демократе (социјалисте)
А зашто?

Зато што су се социјалне демократе увек борили, они се боре и они ће се борити искрено и поштено.

Затим долази у 15 тачака све оно о чему су већали оног вечера, када сам ја нехотице учествовао у њиховој за човечанство спасоносној дебати.

Н. Сад, 22. новембра 1920.

Друг.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Руска флота у Боци Которској.

После повлачења ђенер. Врангела са Крима у Цариград уклонила се црноморска војничка и трговачка флота из Црног Мора и пасирала Дарданелски мореуз. У тој флоти има око 150 бродова. Стижу вести, да је један део исте упутио се у Боку Которску, а да ће и остали делови тамо. За наше Приморје ово би била велика добит.

Лига Народа.

Рад Лиге Народа полако креће напред. За сада нема никаквих важнијих послова. У раду узимају удела заступници свих савезничких држава, Балфур, Леон Буржоа и други. За сада је главно питање: хоће ли се Немачка, Аустрија и Бугарска примити као чланови Лиге. Вивијани, у име Француске тражи да се Немачка не мрими до 1921. године, али пристаје да се за чланове признају Аустрија и Бугарска, чему ће се међутим противити наша држава.

После споразума с Италијом.

У целом Јадранском споразуму нерашчишћено је питање Ријеке, јер Д'Анунцијо никако није вољан да је напусти, него, шта више, намерава да окупира и друга места која припадају нашој држави. На та „јуначка“ дела гони га та околност што је наша држава „заузета“ изборима. Услед непријатељског држања Д'Анунција наша ће влада бити приморана да интервенише у Риму.

Пошто је Регент потписао Рапалски уговор, те пошто је тиме довршен сав рад око склапања мировних уговора, министар спољних послова г. др. Трумбић поднео је оставку. Он сматра да је решењем свих спорних питања завршена и његова мисија. Његова оставка то значи, и не треба да се на други начин тумачи.

Пољска у Малој Антанти.

Таке Јонеску је, најзад ипак успео у Варшави. Он је задобио Пољску да приступи Малој Антанти, која је савезник Великој Антанти. На овај начин значај Мале Антанте је знатно одскочио.

Питање грчког престола.

Велике државе имају сталну главобољу са малима — као са децом. Сада је, у европској политици, на дневном реду питање ко ће бити грчки краљ. Француска влада је вољна да се одмах умеша и створи тамо реда, а енглеска влада је мишљења да треба сачекати одлуку грчког народа, па ако би се грчки народ изјаснио за бившег краља Константина, да се Грчка стави пред избор: хоће ли да задржи ратне тековине или краља Константина?

Нову владу је саставио Ралис. Већина политичких шефова је убеђена да ће сигурно успети повратак Константинов на престо. Док се то не изгласа, краљица Олга водиће Регенство.

ВЕСТИ

— **Прослава 25. новемба.** Град Нови Сад ће 25. новембар о. г. по до сада уобичајеном начину свечано прославити као дан ослобођења и уједињења Војводине.

Умољава се грађанство да тај дан истакне заставу и да учествује на благодарењу које ће се одржати у 10 ч. пре подне у саборној цркви.

— **Прослава четрдесетогодишњице Милоша и Љубице Динић.** У понедељак у вече је у *Срп. Нар. Позоришту*, на најсвечанији начин прослављен јубилеј ова наша два угледна и многогодишња позоришна члана, у присуству многобројне публике и свих позоришних чланова. На позорници, у присуству свију чланова, управник *г. Луковић* поздравио је јубиларе топлим речима и известио их, да је *Њ. В. Регент Александар* одликовао: *Милоша Динића, орденом св. Саве IV. степена а Љубицу Динић истим орденом V. степена.*

После тога је г. др. Ђ *Трифковић*, бивши управник Срп. Нар. Позоришта, топлим речима оцртао рад и заслуге оба јубилара и у име друштва предао им ловоров венац. Г. *Сотировић* је велезаслужне јубиларе поздравио у име чланова дружине, гимназиста *Павловић* у име Средњошколске Омладине, *Трговачка Омладина*, авијатичари официри и др.

Свечаност ова текла је врло свечано и уз бурно одушевљење многобројне публике. За тим је одиграна Хасанагиница од Шантића, одпеван је секстет из „Продане Невесте“ и на послетку „Шоља теја.“ —

Сви глумци и глумице учинили су и са своје стране све, да свечаност испадне што с вечаније. —

— **Српско Народно Позориште.** У среду, 24. о. м. позната врло мелодиозна опера Пиетра Маскањиа *Кавалериа Рустикана*“ која је увек и свугде својим крвним драмским конфликтима и живим мелодијама имала највећи успех. У главним улогама наступиће овде први пут чланица наше опере госпођа Горскаја и гђица Левова, даље гђица Јелва Лукина, г. г. Кранчевић и Ширај. Диригира г. Матачић. — Пре тога играће се врло успела руска драма „О туђем хлебу“.

— **Календар „Жена“** за годину 1921. је готов, и увелико се растурује. Поруџбине ваља слати: Штампарији Супек-Јовановић и Богданов, Нови Сад, Житна пијаца бр. 22.

— **Изложба сликара из Босне К. Мијића, Р. Петровића** отворена је у српској државној гимназији у Н. Саду дневно од 9—4 сата а траје до 1. децембра.

Препоручујемо новосадској публици, да ову изложбу одличних радова наших младих уметника што многобројније посети.

— **Трговцима увозницима на знање.** Досадања забрана увоза луксузних артикала дигнута је. Према томе слободан је увоз свих луксузних артикала, наравно уз плаћање увозне царине и других државних дажбина.

Репертоар.

Српско Народно Позориште:

Среда: „О туђем хлебу“, „Кавалерија Рустикана“.
Четвртак: „О туђем хлебу“, „Кавалерија Рустикана“.
Петак: Програм прославе г. Динића: „Хасанагиница“, „Шоља теа“, (Ђачка представа).
Субота: Народни посланик.
Недеља: „Карлова тетка“ по подне у 3 часа; „Граничари“ у вече.

☞ Скупљајте се бирачи радикали и договарајте се. Доведите сваког бирача да гласа 28. новембра на кандидатску листу радикалну.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Н. Сад.)

Оставка др. Трумбића.

Београд, 24. новембра. Данас је одржана министарска седница на којој је уважена оставка дра Анте Трумбића, министра иностраних дела.

Београд, 24. новембра. Министарски Савет је на јучерашњој седници поверио портфељ министарства спољних послова председнику владе др. Миленку Веснићу, који је нови ресор још јуче и примио.

Београд, 24. новембра. Министарски Савет је на својој последњој седници одобрио кредит за штампање војничког листа, који ће се уређивати у чисто нацијоналистичком духу. Наслов овог листа ће бити „Војнички Гласник“.

Културни зајам.

Београд, 24. новембра. Из Берна се брзојавља: Сада су завршени преговори између делегата наше владе и представника швајцарских финансијских група у ствари подизања једног већег кредита, који ће се звати културни зајам. Зајам нам је одобрен у своти од 500 милијона швајцарских франака на 25 година без интереса а употребиће се на чисто културне сврхе.

Против комуниста у Црној Гори.

Никшић, 24. новембра. Поводом једне велике комунистичке скупштине у Никшићу, на којој је говорио Лазар Ђуровић, бивши конзул раскраља Николе, једна група омладинаца је разјурила цео збор, кличући јединству и Карађорђевићевој династији.

Грчко питање.

Париз, 24. новембра. Социјалистички посланик Пол Оброа намерава интерпелисати владу о грчком питању. Савезници треба да сазову конференцију свих савезних политичара и парламентараца који ће о том расправљати, да ли не представља опасност нова влада у Грчкој за Балкан. Увећана Грчка може под утицајем Константиновим покренути сасвим нове акције, те би стога требало мировни уговор склопљен у Севру подвргнути ревизији у корист Турске.

Атина, 24. новембра. Пад Венцелосов добија све већи значај. Цела спољна политичка ситуација Грчке се мења. Српско-грчки односи потпуно ће се променути, а Грчка ће сада жудити за зближењем са Бугарском. Венцелосови листови се држе резервисано. Они стављају интересе народне изнад партијских интереса.

Атина, 24. новембра. Принц Никола је примио командантуру грчке армије у Малој Азији.

Париз, 24. новембра. Званично се јавља, да се француска и енглеска влада неће оружано или блокадом противити повратку Константиновом на грчки престо.

Атина, 24. новембра. Грчка скупштина ће бити проглашена уставотворном скупштином.

Криза албанске владе.

Скадар, 24. новембра. Због расцепа у круговима тиранске арбанске владе, појавила се у самој влади озбиљна криза. Нову владу треба да образује Есмијас бег Бријони. Расцепу је узрок муслимизирање администрације у Албанији, те рестаурација кнеза Вида, на што неће да пристану кругови арбанске интелигенције.

Нова албанска влада ће бити германо-талијанофилска на спрам досадашње талијанофилске. Министар унутрашњих дела је Де Турани познати немачко-аустријски агент, који је привржeник Ћемал паше.

Ратификација рапалског уговора.

Београд, 24. новембра. Измена рапалског ратификацијоног уговора догодиће се још крајем ове недеље. Нарочити курир министарства иностраних дела отпутовао је у Рим, који ће ратификацијони уговор потписан од Регента и свих министара, предати нашем посланику у Риму Антонијевићу. Италијанска влада јавља, да ће комори учинити прешан предлог, да се рапалски уговор што пре ратификује. На седници одбора за спољне послове, одржано је гласање. Претходно је била жива дискусија. Гроф Сфорца је упорно заступао владино становиште. Резултат гласања је био за ратификацију 8, против 3 гласа. Против су гласали социјалистички заступници.

Савет града Вршца.

Број 10561/1920.

Стечај.

Град Вршац потребује за своје полицијско особље за 1921. годину

78 шињела, летњих копорана, зимских копорана, летњих панталона, зимских чакшира, летњих капа, зимских капа, прслука и пара ципела.

Ко је вољан горе наведено одело и обућу лиферовати нека своје оферте најдаље до 5. децембра о. г. Савету града Вршца поднесе.

Из седнице Савета града Вршца одржане 15. октобра 1920.

Косировић
градски начелник.

319 1—1

Оглас.

Издаје се под закуп **гостионица** са кауцијом од 50 хиљада круна. Гостионица је снабдевена најбољим старим и новим сремским вином. Првенство имају Срби, гостионичари без деце. Обратити се на Јована Кипларског, Србобран. 301 2—3

ЗА ДАМЕ
париски најновији **МОДЕЛИ МАНТЛОВИ КОСТИМИ ХАЉИНЕ**
и друго приспели су и продају се свакога дана од 9—5 сати на Зелени венац бр. 13. **у Београду** између Наталијине улице и Ломине. 321 1—5

НАДСТРОЈАР
Абсолвент стројарске школе у Поли, бивши поморски стројар, досада у творници коже,
тражи одговарајуће намештење.
Понуде на Антон Штанцел, Радеће, код Зиданог моста. 320 1—1

Срп. Сремској Банци д. д. у Руми
потребан је
1 млађи старији ЧИНОВНИК
са банкарском праксом. Плата према погодби. Ступити може одмах. Понуде треба поднети најдуже до 5. децембра 1920. године.
322 1-3

Трговинска агентура и комисионална радња
Васо Ђ. Вареника
Нови Сад, Јеврејска ул. 13.
НУДИ
више вагона какањског ситног
УГЉА
(Грисколе) уз најповољније увјете. Предаја одмах. — — **Брзојави: ВАСКО.**
317 1—3

Др. Јован Бавковић
пренео је своју адвокатску канцеларију **из Темишвара у Нови Сад,** Дунавска ул. бр. 8.
259 4-5

У ПАЖЊУ!
Најбољи и најјефтинији
ЈОРГАНИ
добивају се у првој српској радионици јоргана
Мише и Зорке Милићеве, Н. Сад
Милетићева ул. бр. 17.
260 4-10

У Госпођинци код Бранка Исаковог има
ТВРДОГ ДРВЕТА
за огрев. Цена 1500 К по хвату. Тамо исто има и за грађевину свакојаких дрва и летава и дасака по најнижој цени. 275 2—2

Гвожђарска трговина
Стев. Адамовића Син у Митровици
треба одмах
2 млађа помоћника и шегрта.
323 1—3

Трговина шпецераја и деликатеса
МИШЕ ВУЈИЋА, ДАРУВАР
ПОТРЕБУЈЕ ЈЕДНОГ
ПОМОЋНИКА.
318 1-1

ПРОДАЈЕ СЕ
ШПЕЦЕРАЈНА И МЕШОВИТА
ТРГОВИНА
са пићем и трафиком **на главном тргу у Тителу.** Упитати у адм. „Заставе.“ 324 1-2

Нудимо најбоље врсте пераћих
САПУНА
пресованог марка „Perçoire“ и „Српски сапун“. Најфинијих миришљавих (пилираних) сапуна :-: меко и бријачког сапуна. :-:
Прва Вел. Бечкеречка Творница Сапуна и Свећа Вел. Бечкерек (Банат).
311 2—2

Кућа на продају
у Новом Саду у Богданској улици бр. 19. Купац се може одмах уселити.
303 2—3

Од 25. новембра светска атракција
БУФАЛО и БИЛ
Велика пустоловина у III. дела.
325 2—2

1 вештог продавца
и 1 практиканта потребујем у својој дућарској радњи. Ђурица Лишић, Нови Сад, Темеринска улица.
314 2-3

208 7-30
Покровци за путнике и коње
од чисте вуне, добијају се на велико код Суботичке Срп. Штедионице Д. Д.

Народна Банка Крал. Срба, Хрвата и Словенаца.

На основу одредаба закона о Народној Банци Крал. Срба, Хвата и Словенаца од 26. јануара 1920. (који је обнародован у „Службеним Новинама“, бр. 22. од 31. јануара 1920.) отвара се

упис на 40.000 банчиних акција
у износу од 20,000.000·— динара у кованом злату номинално.

Време уписа траје целог месеца децембра 1920. од 1. до 31., а упис се врши: у Београду, код саме Банке; ван Београда, код свију банчиних филијала; и, преко тога, у местима у којима нема банчиних филијала, код новчаних завода, који су у вези с банком или њеним филијалама, а где ни ових нема, код финансијских управа државних.

На основу пописа и процене све имовине банчине, старој банчиној акцији која гласи на 500 динара, утврђена је вредност на 720 динара, те је ради изједначења, толика вредност одређена и новој акцији која ће такође гласити на 500 динара, по решењу банчиног Главног Одбора и одобрењу Господина Министра Трговине и Индустрије. Уједно је одређено да се за трошкове по свакој акцији полаже још дин. 10·— у злату.

На рачун ове вредности од 730 динара у кованом злату, полаже се при упису на име прве уплате по 130 динара по акцији, а осталих 600 динара по акцији имају се положити за пет година у уплатама колике се кад затраже.

Напомена. Ако се ових акција упише више од напред наведеног броја, онда ће се извршити редукција како је то реченим законом наређено, и новац за редуциране бројеве одмах ће се уписницима вратити; а дивиденда на учињене уплате на ове акције тече од 1. јануара 1921. године.

У Београду, 1. новембра 1920.

УПРАВА.

278 2—3

Телефон 5-46.
Брзојави: „КЕМИА“.

DANICA
ЛАШТИЛО ЗА ОБУЋУ
чисти, сјаји и конзервира кожу
ПРОИЗВАЂА
„СЛАВИА“ ТВОРНИЦА КЕМИЧКИХ ПРОИЗВОДА Д. Д.
Загреб, Илица број 213.
117 9—12

ХИТАН ПОЗИВ
СВИМА ЦРКВ. ОПШТИНАМА

Успело нам је коначно закључити преговоре са једном од **највећих светских звоноливница у иноземству,** која ће нам лиферовати сва звона за наше опустошене цркве. — Звона ће сва бити достављена у Дубровник парабродом, одакле ће се утоварити у вагоне и одаслати на адресе поручиоца. — Звона су првокласне израде, од **најчишћег бакра и калаја, те најсавршенијега звука.** — Бољих и савршенијих звона не може дати нико на свету, — то нам гарантује светска звоноливница, која их производи. **Наруџбе примамо до 1. децембра о. г. закључно.** — Наше општине неби смеле пропустити ову прилику да се не снабде с најбољим звонима. — Оне општине, које нису случајно добили тачан опис и поруџбенице, нека их изволе хитно затражити. — За сва обавештења треба се **безодвлачно** јавити:

ПРВОЈ СРПСКОЈ ТВОРНИЦИ ЦРКВЕНИХ УТВАРИ
ЉУБОМИР ЂУКИЋ, Н. САД
(ВОЈВОДИНА) КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БР. 4., I. СПРАТ

5-5, 212

БАНКА ВОЈВОДИНА Д. Д.
НОВИ САД

Деон. главница К. 20,000.000·—

ИЗДАЈЕ
на основу овлаштења Министарства Финансија **уверења о осигурање валуте** за робу намењену извозу.

ДАЈЕ
информације и посредује код свих **извозних и увозних послова.**

КУПУЈЕ
девизе од иностраних купаца, те даје односна уверења.

ИЗДАЈЕ
гарантна писма за сва држ. надлештва

ВРШИ
исплате на основу кредитних писама.

Телефон 2-40

Брзојав: „Војводина“

140 9-10

Управник: Јаша Томић. Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 50—920 Одговорни уредник: Јанко Перић.